

08.08.2016

Meremäe mõttepäev: vald on haldusreformi osas keerulises seisus

Võrumaa Omavalitsuste Liidu konsultant Mihkel Laan ütles Meremäe mõttepäeval, et vald on haldusreformi osas jäänud keerulisse seisusse. Kui lähema kuu aja jooksul liitumisläbirääkimiste osas edasiminekut ei toimu, ähvardab valda tema sõnul sundliitmine.

„Seto valla pooldajad on aktiivsed, kuid nn Võrumaa suuna toetajad on siiani volikogus peale jäänud. See on valda lõhestunud, mistõttu kahjuks ühtset hingamist ei ole,“ ütles Laan mõttepäeval.
„Vajalikud on hea tahe ja kompromissivõime, nende abil on hetkel kõik veel võimalik.“

Neljapäeval toimunud Meremäe mõttepäeval avaldas vallarahvas oma meelsust haldusreformi teemal. Kaks kolmandikku kohapeal hääletusdeli täitnud osalejatest pooldas liitumist ühtse Seto valla suunas. Vallavolikogu enamus on seni soosinud Vastseliina suunda.

Meremäe mõttepäeval osales enam kui 60 inimest, räägiti valla jaoks tähtsatel teemadel: millised on Meremäe võimalikud alternatiivid haldusreformi käigus? Milline on Meremäe ja Setomaa brändi kuvand ja tulevik? Milliseid tegevusi võiks teha enne liitvalla tekkimist ja pärast seda?

Haldusreformiteemalist väitlust juhtis Mihkel Laan. Valla elanike mõtete kaardistamiseks jagas ta sümbolised hääletusdelid, mille täitsid kokku ligikaudu pooled mõttepäeval osalenud inimesed.

Valikus olid erinevate liitumisalternatiivide plussid ja miinused: ühtse Seto valla suund; Meremäe, Misso, Orava ja Vastseliina suund; Võru suund (Lasva, Sõmerpalu ja Võru, kellega võiksid liituda ka Vastseliina, Orava ja Meremäe); sundliitmine ehk otsus mitte midagi teha. Setomaa suund kogus osalenutelt 24 poolthäält ja Vastseliina suund seitse häält.

Tiit Toots: ka meie võime jääda ajahätta

Haldusreformi läbirääkimistega on Laane sõnul nüüd juba väga kiire. Seda, et haldusreformiga on väga kiire, kinnitas oma ettekandes ka Rõuge vallavanem Tiit Toots, kes rääkis mõttepäeval, kuidas toimub hetkel töö läbirääkimisi pidavate Misso, Haanja, Rõuge, Varstu ja hiljuti liitunud Mõniste valla ühistes töögruppides.

„Meie viie valla ühised valdkondlikud töögrupid ja juhtgrupp on tänaseks tihedalt kohtunud alates jaanuarikuust,“ ütles Toots. „Sellest hoolimata tunneme praegu muret, et võime ajahätta jääda ega jõua ühinemislepingut põhjalikult ette valmistada ja allkirjastada.“

Mõniste liitumine viisikvalla läbirääkimistega andis Tootsi sõnul lõunapiiri vallale täiendava kindluse, et haldusreformiga ette nähtud minimaalne 5000 elaniku nõue saab igal juhul täidetud. Osad Misso külad on nimelt väljendanud soovi liituda Setomaaga, mistõttu nüüd nende külade loovutamise osas Seto vallale probleemi tema sõnul enam ei ole.

Tänased läbirääkijate ringid Võrumaal on:

1. Haanja, Misso, Mõniste, Rõuge, Varstu vald: 5913 elanikku ja 971 km²
2. Lasva, Sõmerpalu, Võru vald: 8309 elanikku ja 555 km²
3. Antsla ja Urvaste vald: 4690 elanikku ja 411 km²

Arvestades, et haldusreformi tähtaeg on 31.12.2016, peavad hiljemalt sügiseks (september-oktoober) olema valmis ühinemislepingute tööversioonid.

Meremäe valla tegevused

Meremäe vallavanema Rein Järvelille sõnul on valla kohus tegeleda sellega, mis saab tulevikus piirkonna kultuurielust, haridusest, majandusest ja teedest. „Lisaks peame mõtlema sellele, milline on piirkonna niinimetatud lugu, meie ühisosa ja märk,“ lausus ta mõttepäeval.

Meremäe vallavolikogu liige Viivika Kooser andis mõttepäeval ülevaate 2014. aastal toimunud Meremäe ja Obinitsa loomerünnaku teemadest, selle tulemusel sündinud mõtetest ja hilisematest reaalsest tegevustest ning arengutest.

Vallaelanikud ja teised piirkonnaga seotud inimesed vahetasid mõtteid Meremäe valla võimalikust valdkondlikust pädevusest tulevases liitvallas. Räägiti, millises töögrupis võiks Meremäe vallal liitumisläbirääkimiste laua taga olla potentsiaali ja kompetentsi. Ja millised oleksid lähemad tegevused.

Meremäe valla kultuurijuht Emeri Saluveer kutsus osalejaid kaasa rääkima valla lähiaja võimalikest tegevustest.

Kirja pandi tegevused, mida soovitakse ära teha lähitulevikus. Näiteks moodustada Taarka fond, renoveerida Luikjärve elamustalu, teha korda kool ja staadion. Soovitakse Vabadussõja mälestussammast, teenuskeskust, külastuskeskust, loomelinnakut ja Setolandi ehk Setolat. Valla teed on vaja viia mustkatte alla, rajada kergliiklusteid ja terviseradu. Suveperioodil maist-augustini peaks toimuma vallas iga nädal vähemalt üks suursündmus (kontsert, laat, võistlus või kokkutulek).

Mõttepäeva korraldaja Saluveer meenutas ka maavanem Robert Lepiksoni 15aasta taguseid haldusreformi ideid.

„See, kes näitab praegu üles initsiatiivi, on tegelikult hiljem võitja – tema istub pärast haldusreformi otsustajateringis,“ ütles Saluveer. „Valdade liitumine on paratamatus ja magusaid präänikuid kõikide jaoks ei jätku.“

Setomaa bränd

Võromaast ja Setomaa brändist rääkis ka endine Seto ülemsootska ja Tallinna ülikooli kommunikatsiooniõppejõud Annela Laaneots. „Mille üle peaksid piirkonna inimesed olema uhked juba praegu ja võiksid uhked olla ka 25 aasta pärast?“ küsis Laaneots koosviibinutelt.

Vestlusringis osalenute sõnul töötab erinevates ametites seto brändi heaks praegu igapäevaselt seitse inimest, seda tööd on tehtud juba kümme aastat. „Nüüd oleme hakanud nägema selle töö tulemusi, brändi arendamine on seega väga aeganõudev tegevus,“ lisas Laaneots.

Eristuv ja ihaldusväärne kuvand meelkitab tema sõnul omavalitsusse investeringuid ja elama aktiivseid inimesi, samuti hoiab see juba praeguseid elanikke lahkumast. Ilma kohaturunduse brändinguta ei saa piirkond Laanemetsa sõnul olla tulevikus edukas.

Annela Laaneotsa sõnul on seto bränd teistest eristuv ja väljapaistev, oma karakteriga, karismaatiline ja kaasakutsuv. Lisaks on seto kuvand tema sõnul meeldejääv, pisut müstiline ja kannab jõuliselt seto lugu.

Seto brändi puhul tuleks Laaneotsa sõnul rõhutada eristuvat kultuuri ja elulaadi, eristuvat asukohta Euroopa väravas, unikaalsust (UNESCO), autentsust, väärtuslikkust ja haruldust. Bränd on „elus“, see on sõbralik ja vaatamisväärne.

Meremäelased kaardistasid mõttepäeval ise need teemad, mille üle ollakse uhked. Need on seto sündmused (Seto Kuningriik, leelopäev, kirikupühad jm), sümbolid (Seto lipp, hümn, Peko,

ülemsootskad, vedosnikud, rahvarõivad, ehted jm), leelo ja pärimuskultuur (toit, hansa, käsitöö, taluarhitektuur, tsässonad).

ALTERNATIIVID MEREMÄE JAOKS

1. **Seto vald (selle jaoks on seaduses erand).** Meremäe, Mikitamäe, Värska + osa Missost. Ajalooline taust, koostöö jne. Värskal ja Mikitamäel on täna suund Räpinasse, vajalik on Meremäe initsiatiiv.
2. **Vastseliina suund (seaduses erand selle jaoks ilmselt ei kehti, mistõttu seda moodustada ei saa kuna 5000 elaniku künnis jääb ületamata).** Vastseliina, Misso, Orava, Meremäe. Elanike ca 4500, 4 KOVi ja kontrolljoon on, aga kultuurilise ühtsuse kriteeriumit ei ole. Täna seisus on Misso teise läbirääkimiste ringi juures (lõunavald) ning ei soovi sundliitmist ehk kriteeriumeid mittetäitva kooslusega liitumist. Täna seisus Vastseliina ja Orava pigem ei soovi alternatiiviga jätkata, nende eesmärk on Võru suund.
3. **Koos Vastseliina (ja Oravaga) nn Võhandu suund:** Lasva, Sõmerpalu, Võru vald ei soovi partnerite ringi laiendamist. Vastseliina ja Orava soov Meremäed kaasata on küsitav.
4. **Otsus mitte midagi teha (sundliitmine)**

Haldusreformi osas olid enamuses Seto valda puudutavad mõtted. Meremäe koolimaja seintele kleebitud paberlehtedele kirjutati plüsse ja miinuseid ka liitumise osas Vastseliinaga ja Võruga ning võimaliku sundliitmise osas, teema fookus kujunes siiski läbivalt seto-teemaliseks.

Alternatiiv 1 „Seto vald“

Ühtse Seto valla plussidena toodi mõttepäeval kultuuri valdkonnas välja ühiseid traditsioone ning tuntud ja tugevat seto kaubamärki. Juhtimise ja arengu seisukohast oleksid liituvad vallad suuruse osas võrdsed partnerid, see tagaks ka suurema esindatuse volikogus. Oluliseks peeti senist tihedat ja edukat valdadevahelist koostöökogemust, olemasolevat ühist arengukava ja seda toetavaid struktuure ja organisatsioone.

Seto valla geograafiline asend loob riigi jaoks kohustuse piirkonnaga tegeleda, ka julgeoleku mõttes. Seto vallal oleks kergem säilitada seniseid häid koostöösuhteid Venemaa suunal Petserimaaga ja jätkata ülepiirilisi projekte.

Seto valla miinustena toodi välja tulevase liitvalla transpordiühendus (kool, huviharidus ja sotsiaalteenused), arvati, et raskendatud võib olla elanikkonna teenindamine.

Alternatiiv 2 „Vastseliina-Orava-Missoga“

Vastseliina-Orava-Missoga eelisteks peeti olemasolevat bussiliiklust, mis laseb ära elada. Veel toodi välja Vastseliinas asuvat gümnaasiumi ja huvikooli, väiksemaid vahemaid, kaasnevat volikogude suuremat kompetentsust ning meremäelaste töökohtade asumist Vastseliinas. Samuti asjaolu, et Piusa ei ole siis enam nn. piirijõgi.

Vastseliina-Orava-Missoga miinustena toodi välja, et liitumise puhul ei täideta seadusest tulenevaid kriteeriume, mistõttu ei pruugi olla võimalik seda valda moodustada. Hetkel on puudulik omavaheline koostöö, valdadel on erinev kultuuriline taust (millega seoses ei võeta „setot“ omaks). Võimalik esindatus volikogus saab olema väiksem ja Vastseliina domineerimine piirkonna arendamisotsustel. Ettevõtjate rahalisest toetusest jäädakse ka sellisel juhul ilma. Raske saab olema ka Setomaa riiklike programmide säilitamine.

Alternatiiv 3. Ühinemine Võru suunal eelisteks peeti toimivaid taristuid, harjumust Võru suunda liikuma, ehkki lisati, et keegi ei pane ju Võru linna kinni, ükskõik millises suunas liitumise puhul. Eelis on veel ka suurem rahvaarv ja suurem haldussuutlikkus.

Puudustena toodi välja seto kui brändi tuntuse kahanemist ja võimalikku kahju ettevõtlusele ning turismile. Volikogus väikest esindatust ning ääremaastumist ja rahvaarvu kiiret vähenemist. See on soovunelm, et Lasva ja Sõmerpalu sinna juurde Meremäe üldse võtavad. Haridusvõrgus kaotamist seoses suure vallaga liitumisel. Rahva võimu kadumist ning Setomaa programmide kadumist.

Alternatiiv 4. Sundliitmise plussidena kirjutati, et sellisel juhul on võimalik volikogu liikmetel suvel puhata ja ei peagi mingit tööd tegema läbirääkimistel. Sundliitmise puhul ei pea ka vastutama ja hiljem on võimalik terve elu rääkida, et meie seda ei soovinud.

Sundliitmise miinuseid kogunes palju: volikogus esindatus saab olema väike ning sundliitmise puhul igasuguse sõnaõiguse puudumine; kohalikud ei saa enam otsustada (koolid, lasteaiad, sotsiaalteenused jne); ühinemistoetusest ja ka ettevõtjate toetusest jäädakse ilma; setomaa märgi mõju vähenemine, samuti puudub sellisel juhul üldse võimalus Meremäe valla jaoks olulisi ettevõtmisi liitumisläbirääkimiste käigus kaitsta, olulistest küsimustest kaasa rääkida, sest ühinemisläbirääkimisi ei toimu.